

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАУКИ І ОСВІТИ»

Збірник матеріалів
І Міжнародної науково-практичної
конференції НПП та молодих науковців

Одеса, 13-14 квітня 2021 р.

Тези доповідей **I Міжнародної науково-практичної конференції НПП та молодих науковців «Актуальні аспекти розвитку науки і освіти».**

Опубліковані результати наукових досліджень з ветеринарних, сільськогосподарських, технічних та економічних наук.

Організаційний комітет

Голова комітету

ректор ОДАУ, д-р. вет. н., професор **Брошков М.М.**

Заступник голови комітету –

проректор з НР та МЗ ОДАУ, д-р. вет. н. **Данчук О.В.**

Члени оргкомітету

д-р географ. наук, професор **В.І. Михайлюк**; д-р екон. наук, професор **Г.М. Запша**; д-р екон. наук, професор **І.О. Крюкова**; д-р екон. наук, доцент **О.М. Галицький**; д-р вет. наук, професор **І.І. Панікар**; д-р вет. наук, професор **Л.О. Тарасенко**; д-р с.-г. наук, професор **Р.Л. Сусол**; д-р с.-г. наук, професор **О.П. Решетніченко**; канд. екон. наук, доцент **О.С. Малащук**; канд. географ. наук, **І.В. Леонідова**; канд. техн. наук, професор **А.М. Яковенко**; канд с.-г. наук, доцент **Г.О. Балан**; канд с.-г. наук, доцент **С.О. Петренко**; канд вет. наук, доцент **А.О. Гердева**; канд біол. наук, доцент **В.О. Найда**; канд вет. наук, доцент **Ж.Б. Коренєва**; канд вет. наук, доцент **С.І. Улизько**; канд вет. наук, доцент **К.О. Родіонова**; канд с.-г. наук, доцент **І.Ф. Різничук**; канд. біол. наук, доцент **О.О. Крайнов**; канд. біол. наук, доцент **О.О. Ожован**; к. вет. н., доцент **Гуніч В.В.**

Тези подані в авторській редакції. Усі авторські права належать авторам.
Відповідальний за випуск – О.В. Данчук

балансу тепла і вологи під дією зміни клімату планети [1 й ін.], що створює більш сприятливі умови для витрачання органічних речовин.

Зміни клімату на території України проявляються в зростанні температури повітря, кількості атмосферних опадів і випаровування, як з водної поверхні, так і з ґрунту. Останнє пояснює парадоксальну тенденцію збільшення врожайності сільськогосподарських культур на Україні, що спостерігається в даний час на тлі зниження запасів гумусу і зменшення внесення добрив.

Для забезпечення більш раціонального використання ґрунтової родючості, запобігання не продуктивних втрат поживних речовин з ґрунтів в зв'язку з їх більш інтенсивним виносом в сформованих гідротермічних умовах середовища, необхідно переглянути технологічні норми обробітку сільськогосподарських культур, підібрати більш раціональні сівозміни, більш широко використовувати можливості меліорацій і т. п. Одним з основних стримуючих чинників тут є слабка виправданість і інформативність довгострокових прогнозів погоди (на рік і більше).

Заходами, здатними врегулювати розподіл вологи і тепла по території може виступати просторово-часова організація території землекористування або населеного пункту [2-3 та ін.]. Раніше найчастіше про просторово-часові організації території говорилося як про діяльний засіб в зменшенні ерозійних процесів та раціональне планування господарювання [2-3 та ін.].

Ці дослідження показують дієві механізми регулювання обводнення території, створення сприятливого мікроклімату, збереження родючості ґрунту і т.п. (наприклад досліди В.Докучаєва в Деркульському степу). При повенях спеціальна організація території не дає воді швидко стекти в пониження рельєфу і цим зменшує пік паводку, тобто розпластує паводкову хвилю, що само по собі знижує збиток від повені, розподілена по водозбору вода насичує верхній шар ґрунтів та забезпечує рослинність необхідною вологою, в аграрних ландшафтах отримуємо підвищення врожаю, а в населених пунктах - сприятливий мікроклімат від деревних посадок, що зменшує нагрівання асфальто-бетонних конструкцій і покриттів.

Список літератури

1. Bates, B.C., Z.W. Kundzewicz, S. Wu and J.P. Palutikof, Eds. Climate Change and Water. Technical Paper of the Intergovernmental Panel on Climate Change, IPCC Secretariat, Geneva, 2008. 210 pp.
2. Land husbandry – components and strategy./ By Eric Roose. 70 FAO soils bulletin. Rome. 1996. 302 p.
3. Лисецкий Ф.Н. Пространственно-временная организация агроландшафтов.- Белгород: Изд.Бел. гос. Ун-та, 2000. 304 с.
4. Черепнин В.Л. Фитомасса суши Земли и климат. Красноярск. 1999. 129 с.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА НАСЛІДКІВ ДЕГРАДАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Яремко Ю.І.

д.е.н., професор кафедри землеустрою, геодезії та кадастру,

Дудяк Н.В.

к.е.н., доцент кафедри землеустрою, геодезії та кадастру,

Херсонський державний аграрно-економічний університет, м. Херсон

В результаті зрошення на меліорованих землях виникають деградаційні процеси, які призводять до зміни функцій ґрунту, кількісному і якісному погіршенню їх властивостей і режимів, зниженню продуктивності сільськогосподарських земель.

Деградаційними ґрунтовими процесами зазначають науковці Герасимова, 2000; Хитров, 1998, «вважаємо такі стійкі негативні процеси антропогенного або природного характеру, які призводять до зниження продуктивності земель та якості продукції і відповідно до підвищення витрат на відновлення виробництва».

Аналізуючи існуючі наукові дослідження нами виділенні наступні основні найбільш поширені та небезпечні деградаційні процеси на меліорованих агроландшафтах: зниження вмісту гумусу, засолення ґрунту, осолонцювання ґрунту, водна ерозія, вітрова ерозія.

Гумус відіграє істотне значення для ведення екологічнобезпечного землекористування оскільки він є основою забезпечення рослин азотом, калієм та фосфором, в наслідок чого відбувається підвищення рівня урожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якісних характеристик ґрунту. Оптимальне значення вмісту гумусу в нашій країні складає: для Степу 4,3 %, Лісостепу 4,3 %, Полісся 2,6 %. Продовжується негативна тенденція різкого зниження рівня гумусу у ґрунтах України щорічне зниження відбувається на 0,5-0,6 т з 1 га.

Автори Черевко В.Г. та Яцків М. І. стверджують, що «... якщо така тенденція до зменшення гумусу в ґрунтах зберігатиметься і надалі, то в недалекому майбутньому Україна може опинитися на порозі гумусового голоду - великої екологічної катастрофи, і тоді вже ніякі агротехнічні, меліоративні, природоохоронні та організаційно-господарські заходи не зможуть відновити агротехнічного потенціалу землі». І відповідно цього, України не в змозі буде вирішити продовольчу проблему та забезпечити населення необхідною сільськогосподарською продукцією.

Для зрошуваних ґрунтів найбільш поширеними та небезпечними, такими, що спричиняють найістотніше зниження родючості та значною мірою зумовлюють розвиток інших деградаційних процесів є засолення та осолонцювання.

На сьогоднішній день загальна площа засолених ґрунтів в Україні становить близько 4 млн. га. До складу зрошуваних угідь України входить близько 240 тис. га первинно і вторинно (іригаційно) засолених ґрунтів з них:

- слабозасолені займають близько 210 тис. га,
- середньозасолені – 25 тис. га,
- сильнозасолені – 5 тис. га

Ромашенко М.І. обґрунтовує, що в Україні площа первинно та вторинно засолених у верхньому метровому шарі ґрунтів коливається від 7-8 до 9-10 % загальної площі зрошення. При цьому врожайність середньосолестійких сільськогосподарських культур при слабкому засоленні знижується на 5–20 %, при середньому на - 20-30 % та при сильному на - 30-50 % і більше.

Осолонцювання ґрунту - це надходження до ґрунтового поглинального комплексу (ГПК) катіонів натрію та калію. На зрошуваних землях вторинне осолонцювання є найбільш поширеним процесом.

Загальна площа зрошуваних солонцюватих ґрунтів, за даними моніторингу статистичних служб України, становить в Україні близько 800 тис. га, з них слабосолонцюватих – понад 700 тис. га, середньо- і сильносолонцюватих - близько 90 тис. га.

Ерозія це руйнування ґрунтового покриву з наступним його переміщенням, якщо під дією поверхневого стоку є - водна ерозія, а під дією вітру - вітрова ерозія.

Програмою розвитку земельних відносин у Херсонській області визначено, що однією з головних проблем землекористування в області є деградація ґрунтів. Висока сільськогосподарська освоєність території області, посушливий клімат з частими суховійними вітрами призводять до вітрової ерозії, а в районах з вираженим рельєфом відбувається інтенсивна водна ерозія ґрунтів. Усього зазнають водної ерозії близько 264,3 тис. га, що становить 13,4% загальної площі сільськогосподарських угідь.

Дефляційно небезпечною є практично вся територія області площею 1 706,3 тис. га, або 86,6% від загальної площі сільськогосподарських угідь. Серед сільськогосподарських угідь впливу ерозії, внаслідок високої розораності – 90,2%, найбільшою мірою зазнають орні землі.

Ерозія і дефляція обумовлюють втрати гумусу, азоту, фосфору, калію й інших живильних речовин, знижуючи їхній вміст у ґрунті і негативно впливаючи на їх баланс, особливо баланс гумусу. Середньорічні втрати гумусу в ґрунтах становлять 0,3 т/га, що обумовлено недосконалою культурою землеробства.

Таким чином, стан використання та охорони земельних ресурсів в області характеризується як незадовільний і має тенденцію до погіршення, зокрема відмічається:

- надзвичайно високий, економічно та екологічно необґрунтований рівень господарського (передусім сільськогосподарського) освоєння території;
- значна землеємність основних галузей економіки;
- нерівномірне сільськогосподарське освоєння території, унаслідок чого розораність земель в окремих районах досягла надмірних розмірів;
- стихійне формування нових землекористувань ринкового типу шляхом оренди земельних часток (паїв), які характеризуються нестабільністю і дрібноконтурністю;
- інтенсивний розвиток деградаційних процесів та наявність значних площ деградованих земель;
- відсутність програм комплексного вирішення питань щодо використання та охорони земель;
- незадовільне нормативно-правове та нормативно-технічне забезпечення, що регулює використання й охорону земель.

Для запобігання негативним наслідкам деградаційним процесам необхідно передбачити заходи для покращення і збереження сільськогосподарських земель, а саме - консервація земель, якій підлягають:

- сільськогосподарські землі 3 і 4 ступені деградації із сильно еродованими, сильно засоленими, сильно заболоченими (у результаті підтоплення або порушення екологічних вимог) ґрунтами, коли використання за цільовим призначенням земель із зазначеними ознаками деградації приводить до подальшого розвитку негативних процесів і погіршенню стану ґрунтів;
- землі, забруднені і дуже сильнодеградовані (зруйновані) в обов'язковому порядку, а сильнодеградовані - в окремих випадках за висновками фахівців.

Для боротьби з результатами водної ерозії необхідно проводити заліснення територій, для боротьби з вітровою ерозією посадка лісосмуг.

УДК 551.583:504.4(043.2)

ГЛОБАЛЬНІ ЗМІНИ КЛІМАТУ ТА СПОСОБИ ЗУПИНКИ ЕКОЛОГІЧНОЇ КАТАСТРОФИ

Мовчан Т. В., к.е.н., доцент кафедри землеустрою та кадастру
Глуган О. Р., здобувачка 4 курсу інженерно-економічного факультету
Одеський державний аграрний університет, м.Одеса, Україна
Електронна адреса: gluganolya@yandex.ua

Анотація. Проаналізовано глобальні зміни клімату, способи зупинки цих змін та адаптації до них. Визначено поняття «зміна клімату», досліджено позитивні та негативні наслідки підвищення середньорічної температури повітря. Сформовані способи вирішення кліматичних проблем та шляхи пристосування до фактичних або очікуваних кліматичних впливів чи їх наслідків. Доведено актуальність проблеми істотного потепління.

Ключові слова: потепління, екстремальні природні явища, сільськогосподарські культури, антропогенна зміна клімату, адаптація, земельна реформа, забруднення навколишнього середовища.

Україна належить до країн, економіка яких значною мірою залежить від сільського господарства, тому зміна клімату призводить до серйозних проблем у розвитку аграрного виробництва. Кажучи «зміна клімату», треба мати на увазі саме потепління, адже нині ми спостерігаємо, як наші поля, засаджені соняшником, кукурудзою, пшеницею та іншими